

2023

IZVJEŠTAJ o radu
udruženja žena Romkinja
“Bolja budućnost” grada Tuzla

Impressum

Izdavač:

Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ grada Tuzla

Za izdavača:

Indira Bajramović

Tekst pripremila i uredila:

Larisa Kovačević

Štampa:

„OFF-SET“ štamparija Tuzla

Tiraž:

Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ grada Tuzla, 2023. godina
Sva prava zadržana

Kontakt:

Hadži Hasan age Pašića bb, 75000 Tuzla, BiH

Telefon/fax: +387 35 298 001

E-mail: info@bolja-buducnost.org

Facebook: [boljabuducnost.1](https://www.facebook.com/boljabuducnost.1)

Instagram: [bolja_buducnost](https://www.instagram.com/bolja_buducnost)

Twitter: [Boljabuducnost1](https://twitter.com/Boljabuducnost1)

Stavovi iskazani u ovoj publikaciji isključivo odražavaju mišljenje izdavača i ni u kom slučaju ne predstavljaju stavove donatora koji su podržali naš rad i kreiranje ove publikacije.

Sadržaj

Poruka direktorice.....	3
2023. godina u brojevima.....	4
Projekti.....	5
Institucionalna podrška udruženju žena Romkinja “Bolja budućnost” grada Tuzla.....	6
Podrška neformalnoj ženskoj romskoj mreži „Uspjeh“.....	7
Napredak kroz zelenu tranziciju: Jačanje kapaciteta ženske mreže “Uspjeh”.....	9
Koristimo dostupne mehanizme kako bismo se zaštitili od nasilja i diskriminacije.....	10
Za opću podršku aktivnostima zagovaranja usmjerenu ka ostvarenju boljeg položaja Romkinja.....	11
Napredak u integraciji Roma i Romkinja kao napredak BiH na putu u EU.....	12
Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije.....	13
"Borba za život"- 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja.....	14
Promocija romske kulture na Kiseljaku i obilježavanje romskog praznika Aliđuna	15
Pregled aktivnosti obilježavanja značajnih romskih praznika i datuma.....	16
Karta za obrazovanje.....	20
Inicijative, učešća i doprinosi Udruženja u razvoju politika i strategija te djelovanje u svrhu zaštite ljudskih prava.....	21
Opšta ženska zadruga „Bolja budućnost“.....	25
Snaga saradnje: donatori, partneri, mreže, institucije i mediji.....	26

Poruka direktorice

Dragi prijatelji i prijateljice, dragi donatori i partneri, drage građanke i građani,

Sa ponosom predstavljamo godišnji izvještaj o radu udruženja žena Romkinja "Bolja budućnost" za 2023. godinu. Ova godina bila je ispunjena izazovima, ali smo zajedničkim snagama postigli značajne rezultate. Naša predanost u očuvanju kulture, jačanju zajednice i poboljšanju kvaliteta života Romkinja ostala je nepokolebljiva.

U 2023. godini smo uspješno implementirali niz projekata usmjerenih na obrazovanje, zaštitu od nasilja i diskriminacije, ekonomsko osnaživanje, zdravlje, socijalnu zaštitu i inkluziju te zelene tranzicije. Kroz naše aktivnosti, stvaramo mostove između različitih zajednica, gradeći bolje razumijevanje i poštovanje različitosti.

Posebno želim istaknuti predanost naših članica te uposlenika i uposlenica čiji su napori, rad i entuzijazam ključni za ostvarenje naših ciljeva. Ovom prilikom zahvalnost ide prema našim donatorima koji su izdvojili sredstva kako bi doprinjeli stvaranju boljeg i jednakog društva u Bosni i Hercegovini. Vaše resurse oprezno koristimo za osiguravanje primjerene pomoći i podrške Romkinjama, romskoj djeci, cijeloj romskoj zajednici u BiH. Sa podrškom svih uključenih ostvarili smo značajan napredak u ostvarivanju prava i unapređenju položaja Romkinja u svim sferama bosansko-hercegovačkog društva.

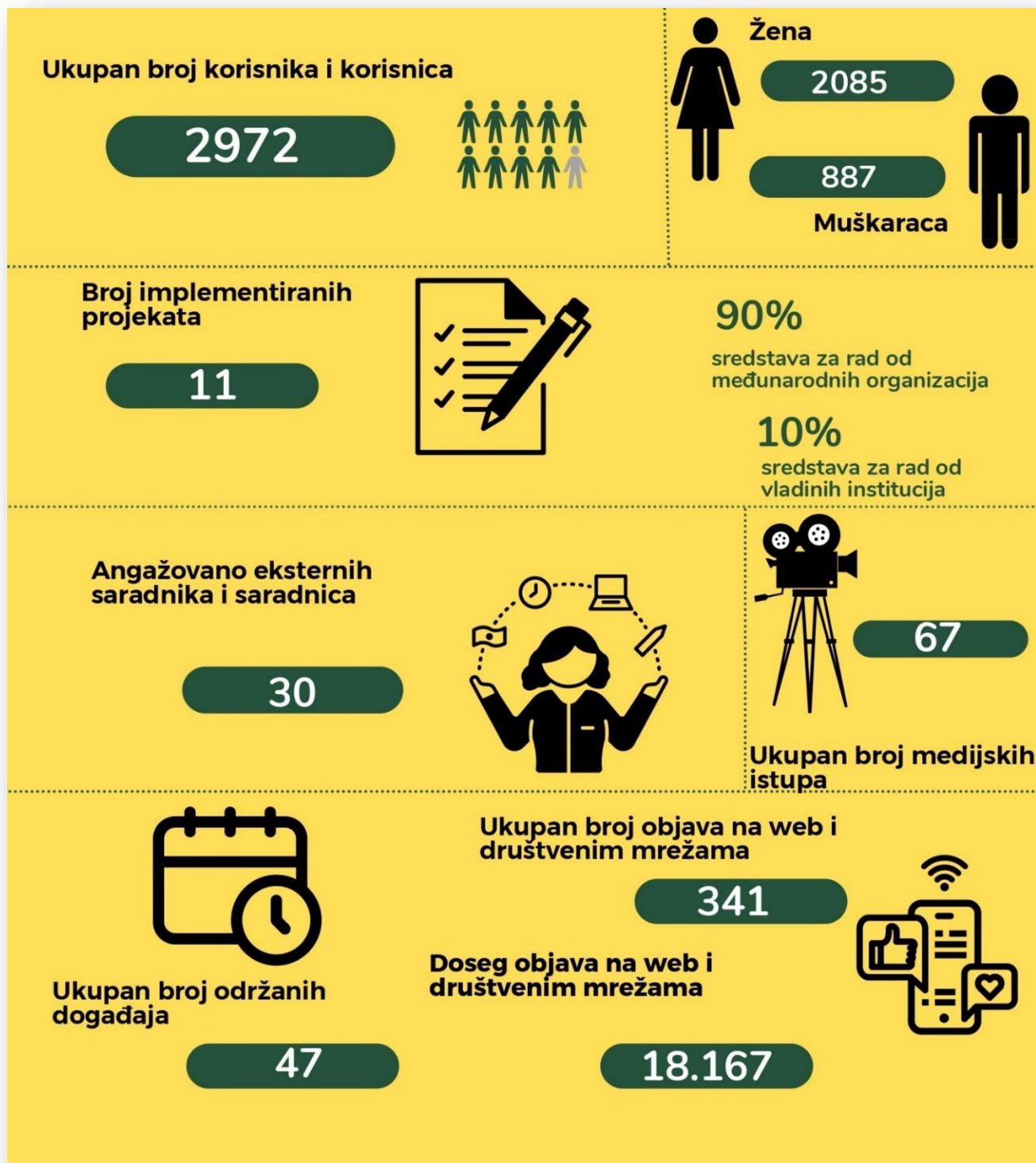
Nastavljamo se zalagati za jednakost, pravednost i bolju budućnost za sve. Zahvaljujem se svima koji su nas podržali i pridružili se našem putovanju. Kolektiv našeg udruženja se raduje novim izazovima i prilikama koje će nam 2024. godina donijeti.

Hvala vam na saradnji i doprinosu.

Indira Bajramović
Direktorica udruženja

2023.godina u brojevima

Projekti

Uloga udruženja žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla u okviru nevladinog sektora je od izuzetne važnosti u procesu razvoja demokratskog društva. Kroz konsultacije između vladinog i nevladinog sektora, stvaramo plodno tlo za razmjenu korisnih informacija i ideja koje su ključne za postizanje pozitivnih promjena u zajednici. Fokusiramo se na pružanje specifičnog glasa civilnog sektora, sa posebnim naglaskom na romsku zajednicu u Bosni i Hercegovini.

Naša uloga donosi konkretne rezultate u procesu donošenja odluka koje se odnose na unapređenje položaja Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini. Kroz zagovaranje poštovanja prava manjinskih i marginalizovanih zajednica naši projekti doprinose stvaranju društva koje je utemeljeno na vrijednostima jednakosti i pravde.

U isto vrijeme, kroz naše projekte djelujemo kao servis koji pruža podršku Romima i Romkinjama u ostvarivanju njihovih prava i rješavanju statusnih pitanja. Naš cilj je osigurati da mogu u potpunosti uživati u svim pravima koja su im zagarantovana domaćim i međunarodnim zakonodavnim okvirom.

Naše udruženje sprovodi širok spektar projekata i aktivnosti, kako na lokalnom, tako i na nacionalnom i regionalnom nivou. Ovi programi su strukturirani u tri ključna područja: ljudska prava, socio-ekonomski programi i programi zagovaranja. Tokom 2023. godine, uspješno smo implementirali 11 projekata ali i brojne aktivnosti, čiji detalji su navedeni u nastavku ovog izvještaja.

Sa ponosom ističemo da smo kroz implementaciju projekata doprinijeli stvaranju inkluzivnijeg društva koje poštuje raznolikost i osigurava pravednost za sve članove romske zajednice. Nastavljamo sa predanošću ostvarivati pozitivne promjene i raditi na unapređenju kvalitete života Roma i Romkinja u našem društvu.

Institucionalna podrška udruženju žena Romkinja “Bolja budućnost” grada Tuzla

Institucionalni razvoj udruženja žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla predstavlja ključni korak prema jačanju naše organizacije i zagovaranju za prava Romkinja koje se suočavaju sa poteškoćama u ostvarivanju svojih prava uz istovremeno povećanje vidljivosti ženskog romskog aktivističkog pokreta u Bosni i Hercegovini. Ova transformacija je omogućena kroz snažnu podršku OAK fondacije, koja nam je pružila resurse za jačanje organizacionih kapaciteta i provođenje sljedećih programa unutar granta podrške.

1. Program ljudskih prava sa fokusom na prava Romkinja:

1.1. Naša upravljačka struktura i članstvo redovno su informisani o aktivnostima i projektima udruženja, sa kontinuiranom razmjenom mišljenja o postojećim programskim ciljevima i njihovom usaglašavanju sa potrebama korisnika/ca.

1.2. Ostvarili smo veću uključenost članstva u implementaciji aktivnosti udruženja i kreiranju projekata, stvarajući dinamičnu razmjenu informacija.

1.3. Aktivno informišemo širu društvenu zajednicu o kulturnom nasljeđu romske populacije na našim prostorima, doprinoseći povećanju tolerancije i smanjenju predrasuda prema Romima/kinjama te promovirajući poštivanje njihovih ljudskih prava.

2. Socio-ekonomski program:

2.1. Pružili smo ciljanu asistenciju na nivou zajednice i individualnom nivou Romkinjama, ženama i djevojkama, osnažujući ih da ostvare prava na obrazovanje, zdravlje, život bez nasilja i rodnu ravnopravnost.

2.2. Postigli smo povećanu zapošljivost Roma/kinja kroz rad ženske zadruge, plasiranje usluga i roba na tržište te postizanje određenog stepena samoodrživosti.

3. Zagovaranje i politička participacija:

3.1. Ostvarili smo povećan nivo umreženosti našeg udruženja na nacionalnom i regionalnom nivou, uspostavljajući saradnju sa istim ili srodnim organizacijama, udruženjima, fondacijama i institucijama.

3.2. Povećali smo zastupljenost pitanja Romkinja kroz prisustvo na regionalnim i nacionalnim događajima od značaja za žene i nacionalne manjine, čime smo aktivno doprinosili političkoj participaciji i afirmaciji njihovih interesa.

Podrška neformalnoj ženskoj romskoj mreži „Uspjeh“

Tokom 2023. godine, naše udruženje je posvetilo posebnu pažnju povezivanju ženskih romskih aktivistica u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj sa ciljem jačanja ženskog romskog sektora u zemlji. U tom smislu, pružili smo podršku prvoj ženskoj romskoj mreži u Bosni i Hercegovini putem mobilizacije sredstava za sprovođenje aktivnosti lobiranja i zagovaranja, te pokretanja inicijativa koje imaju za cilj povećanje učešća Romkinja u javnom i političkom životu. Mreža je zadržala svoj prepoznatljiv položaj, postajući uzor uspješne i efikasne mreže sa snažnim romskim ženskim organizacijama.

Naš primarni cilj je bio unaprijediti kvalitetu rada ženskih romskih organizacija, kako u njihovom radu sa romskom korisničkom populacijom, tako i u odnosima sa vlastima. To smo postigli kroz međusobno učenje, podršku, razmjenu znanja i ideja, te implementaciju zajedničkih aktivnosti na različitim projektima. Iskoristivši znanje, iskustvo i kapacitete unutar mreže, proveli smo niz analiza, istraživanja i kreiranja drugih dokumenata, te zajedno sproveli kampanje zagovaranja kako bismo skrenuli pažnju na položaj i status Romkinja u Bosni i Hercegovini.

U tradicionalnom duhu, tokom 2023. godine organizovali smo kampanju "Mjesec dana ženskog romskog aktivizma" u partnerstvu sa članicama neformalne ženske romske mreže "Uspjeh" u Bosni i Hercegovini. Kampanja je započela 8. marta, Međunarodnim danom žena, i trajala je do 8. aprila, Svjetskim danom Roma i Romkinja.

Kampanjom smo zahtjevale:

Nultu toleranciju na sve oblike nasilja prema Romkinjama
Nultu toleranciju na maloljetničke/ugovorene brakove
Nultu toleranciju na sve oblike rasne diskriminacije
Nultu toleranciju na nevidljivost romske djece u obrazovanju
Nultu toleranciju na sve oblike isključenosti Romkinja

Tokom trajanja kampanje u Tuzli, Kaknju, Visokom i Prnjavoru poslale smo poruku da nasilje, maloljetnički/ugovoreni brakovi, rasna diskriminacija, nevidljivost romske djece u obrazovanju i društvena isključenost ne smije biti tolerisana niti dovedena u korelaciju sa romskom tradicijom, kulturom i običajima jer se isključivo radi o grubom kršenju ljudskih prava.

Napredak kroz zelenu tranziciju: Jačanje kapaciteta ženske mreže “Uspjeh”

Implementacijom projekta "Napredak kroz zelenu tranziciju: Jačanje kapaciteta ženske mreže “Uspjeh” uz podršku Fonda otvoreno društvo doprinjeli smo održivom razvoju, zaštiti okoliša i ekonomskom prosperitetu putem aktivnog sudjelovanja žena u implementaciji Sofijske deklaracije o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan.

Fokus projekta primarno je bio usmjeren na izgradnju kapaciteta i povećanje znanja članica ženske mreže "Uspjeh" o obnovljivim izvorima energije, energetske učinkovitosti, upravljanju otpadom i održivoj poljoprivredi. Kroz ovaj aspekt projekta jačanja kapaciteta članice su stekle relevantne vještine i znanja nužne za aktivno sudjelovanje u zelenoj tranziciji.

Ujedno jedna od projektnih aktivnosti je bila i provođenje kampanje podizanja svijesti kroz različite digitalne komunikacijske alate sa kojom smo informisali članove šire društvene zajednice o Sofijskoj deklaraciji o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan i važnosti zaštite okoliša, održivog razvoja i uloge žena u zelenoj tranziciji.

Koristimo dostupne mehanizme kako bismo se zaštili od nasilja i diskriminacije

U drugoj fazi projekta "Koristimo dostupne mehanizme kako bismo se zaštili od nasilja i diskriminacije" tokom 2023. godine, naše udruženje je u partnerstvu sa udruženjima "Romani ćej – Romska djevojka" iz Prnjavora i Udruženjem Romkinja Centar za majke „Nada" iz Kaknja sprovedo značajan niz aktivnosti. Fokus aktivnosti bio je na izgradnji kapaciteta kako državnih, tako i nedržavnih pružatelja usluga, sa posebnim naglaskom na suočavanju sa predrasudama i stigmom koje prate pružanje podrške ženama iz marginaliziranih zajednica.

Kroz implementaciju ovih aktivnosti, projektni tim je imao za cilj ne samo podizanje svijesti o problemima nasilja i diskriminacije, već i pružanje konkretnih alata i znanja relevantnim sudionicima. Ove aktivnosti su imale dvostruki pristup - sa jedne strane, radili smo na osnaživanju pružatelja usluga kako bi se bolje nosili sa potrebama žena iz romske zajednice, a sa druge strane, nastojali smo smanjiti predrasude i stigmatu među pružateljima usluga i široj društvenoj zajednici.

Ova faza projekta odigrala je ključnu ulogu u uspostavljanju saradnje između partnerskih udruženja i relevantnih institucija, stvaranju prostora za dijalog i razmjenu iskustava. Kroz ove aktivnosti, Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" je izgradila mostove u projektnim lokacijama Kaknja, Prnjavor i Vukosavlja između različitih sektora društva kako bi zajednički radili na stvaranju inkluzivnijeg i osnaženijeg okruženja za žene iz romske zajednice.

Za opću podršku aktivnostima zagovaranja usmjerenu ka ostvarenju boljeg položaja Romkinja

Naše udruženje kroz grant podrške koju nam pruža Rockefeller Brothers Fund (RBF) sa različitim aktivnostima doprinosimo poboljšanju životnih uslova i prava Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini. Kroz uspješnu saradnju sa različitim organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i europskom nivou, doprinosimo proširivanju svijesti i podršci ključnim pitanjima koja se tiču nacionalnih manjina, posebno sa naglaskom na Romkinjama.

Naša podrška kroz dodijeljeni grant direktno je usmjerena prema Romima i Romkinjama u rješavanju različitih statusnih pitanja, poput zdravstvenog osiguranja, socijalne zaštite te pružanja informacija i asistencija kako u zajednici, tako i unutar našeg prostora. S obzirom na to da su mnogi nedovoljno informisani, neki su poluobrazovani, a ima i onih koji nisu pohađali školu, naša podrška direktno utiče na njihovu svakodnevnicu i doprinosi poboljšanju kvaliteta života.

Ova podrška posebno se fokusira na asistenciju u ispunjavanju određenih obrazaca i dokumenata koji su ključni za ostvarivanje osnovnih prava. Razumijemo da je ovaj oblik pomoći od suštinskog značaja s obzirom na specifične izazove sa kojima se romska populacija suočava, uključujući nedostatak informacija, različite obrazovne nivoe i druge specifičnosti. Kroz ovaj grant smo u mogućnosti biti podrška i resurs za sve ono što možemo učiniti kako bismo poboljšali njihovu svakodnevnicu i doprinijeli postizanju boljeg kvaliteta života.

Napredak u integraciji Roma i Romkinja kao napredak BiH na putu u EU

U sklopu regionalnog programa koji koristi zagovaranje kao svoje glavno sredstvo za postizanje aspekta rodne ravnopravnosti u predpristupnom procesu naše zemlje u EU u saradnji sa ženskom romskom mrežom nastojimo poboljšati integraciju Romkinja i pitanja od značaja za Romkinje iz Bosne i Hercegovine u pregovaračkom procesu pridruživanja EU.

Projektne aktivnosti usmjerene su na izgradnju kapaciteta i jačanje ženske romske mreže, istraživačke aktivnosti, izradu politika, redovnu razmjenu iskustava, planiranje i praćenje nacionalnih politika na lokalnom i nacionalnom nivou ali i na nivou EU.

Tokom trajanja projekta regionalna partnerska mreža ženskih organizacija u koju je uključeno i naše udruženje je učestvovala u sedmici konsultacija i zagovaranja u Briselu sa institucijama Evropske Unije.

Tokom 2023. godine smo u sklopu ovog projekta objavili Prvi izvještaj o stanju prava i položaja Romkinja u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući ovoj podršci dobile smo izvanrednu priliku da ohrabrimo Romkinje da daju lični doprinos i iznesu stavove o tome kako vide svoj položaj u zajednici i bh. društvu i priliku da naznače ključne probleme sa kojim se svakodnevno suočavaju. Istraživale smo kakva su prava i položaj Romkinja, provjeravajući i potvrđujući tezu iz naših ranijih istraživačkih izvještaja, u kojima se navodi, da su Romkinje duplo diskriminirane, zbog toga što su Romkinje i zbog toga što su žene. Preporuke su alat koji će nam pomoći da kvalitetnije osmislimo akcije

zagovaranja prema domaćim institucijama i međunarodnim organizacijama i svim ostalim interesnim ženskim grupama u Bosni i Hercegovini od kojih tražimo bolju i direktniju podršku i konkretnu saradnju.

Ove preporuke sadrže ključne smjernice koje su namijenjene domaćim institucijama vlasti, institucijama Evropske unije te svim ostalim zainteresovanim stranama koje su uključene u oblikovanje javnih politika, strategija i programa podrške. Njihov fokus je na pravilnom adresiranju potreba i prioriteta Romkinja u Bosni i Hercegovini, osiguravajući uzimanje u obzir, i integraciju ovih ključnih problema u donošenje odluka i provođenje relevantnih inicijativa. Izvještaj na lokalnom i engleskom jeziku na web stranici našeg udruženja (www.bolja-buducnost.org).

Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije

Realizacija projekta pod nazivom „Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije“ uz podršku gradske uprave Tuzla kroz svoj kontinuitet donijela je značajne rezultate u ostvarivanju prava na socijalnu i zdravstvenu zaštitu, posebno za Romkinje i Rome te druge marginalizirane skupine.

Implementacija je donijela sljedeće rezultate:

- Povećana informisanost kroz edukativne radionice i kampanje usmjerene na Romkinje i Rome, što je rezultiralo povećanim nivoom svijesti o vlastitim pravima.
- Ostvarena je uspješna saradnja sa predstavnicima Grada Tuzla i lokalnim institucijama.

- Provedeno je direktno savjetovanje sa 40 odraslih i djece iz romske zajednice i 15 drugih građana, ukupno 55 direktnih korisnika kojima je pružena i podrška u ostvarivanju prava.
- Za 6 korisnika izvršeno plaćanje taksi za pokretanje postupka medicinskog vještanja i pribavljanja ličnih dokumenata.

"Borba za život"- 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja

Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ grada Tuzla u partnerstvu sa ženskom romskom mrežom „Uspjeh“ u BiH različitim aktivnostima se uključilo u Međunarodnu kampanju 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja. Kampanja je počela 25. novembra (Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama) i trajala je do 10. decembra (Međunarodni dan ljudskih prava).

„STOP FEMICIDU“ slogan je kampanje u 2023. godini kojom su organizacije civilnog društva iz Bosne i Hercegovine zahtjevale promjene umjesto onih koje su ubijene samo zato što su žene. U okviru obilježavanja 16 dana aktivizma, u saradnji sa građanima i građankama, upućeni su zahtjevi nadležnim institucijama za izmjene zakonskog okvira, oštrije sankcije te rad na prevenciji i edukaciji.

Članice ženske romske mreže „Uspjeh“ iz Tuzle, Visokog, Kakanja i Prnjavora su u okviru kampanje provele aktivnosti održavanja uličnih akcija na značajne datume i to: Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama (25.11.), Međunarodni dan braniteljica i branitelja ženskih ljudskih prava (29.11.), Međunarodni dan borbe za

ukidanje ropstva (2.12.), Međunarodni dan osoba sa invaliditetom (3.12.), Godišnjica Montrealskog masakra (6.12.) i Međunarodni dan ljudskih prava (10.12).

U toku kampanje u Visokom i Kaknju održane su dvije radionice izgradnje kapaciteta i povjerenja između predstavnika/ca lokalnih institucija i romske zajednice na temu prepoznavanja i prevencije nasilja sa akcentom na Femicid.

Aktivnosti u okviru ovogodišnje kampanje su podržane od strane Ženske mreža BiH i OAK fondacije.

Promocija romske kulture na Kiseljaku i obilježavanje romskog praznika Aliđuna

Projekat „Promocija romske kulture na Kiseljaku i obilježavanje romskog praznika Aliđuna“ je implementiran na području mjesne zajednice Kiseljak (Tuzla) u periodu od 01.07. do 30.09.2023 godine uz podršku Fondacije tuzlanske zajednice. Kroz projekat smo održali 3 radionice na teme prevencije diskriminacije , tradicija, kultura i običaji Roma/kinja te važnosti očuvanja romskog jezika.

U sklopu projekta imali smo obilježavanje jednog od najvećih romskih praznika Aliđuna kod Izvorišta Kiseljak na kojem su se okupili kako romski tako i ne romski stanovnici mjesne zajednice Kiseljak te smo kroz zajedničko druženje na ovaj veliki romski praznik doprinjeli stvaranju veze između romske zajednice i šire zajednice, promovirajući pri tome razumijevanje i prihvatanje.

Ujedno smo izradili i prigodan edukativno-promotivni materijal o romskim praznicima i značajnim datuma koji smo distribuisali široj društvenoj zajednici. Projekat je imao i ekološku komponentu te smo prije samog obilježavanja Aliđuna imali jednu akciju čišćenja.

Pregled aktivnosti obilježavanja značajnih romskih praznika i datuma

Udruženje žena Romkinja "Bolja Budućnost" kontinuirano pridaje pažnju obilježavanju romskih praznika i značajnih datuma, čime doprinosi očuvanju kulturne baštine unutar romske zajednice. Pored toga, obilježavanje romskih praznika i značajnih datuma ima širok društveni značaj jer pridonosi razumijevanju, poštovanju različitosti i izgradnji inkluzivnog društva.

Već smo u ovom izvještaju spomenuli obilježavanje romskog praznika Aliđuna te u nastavku donosimo informacije koje smo ostale praznike i značajne datume za Rome/kinje obilježili tokom 2023.godine.

Naše udruženje je u saradnji sa ženskom romskom mrežom, „Uspjeh“ u BiH 02.Augusta 2023.godine imalo posjetu Spomen području Donja gradina. Spomen područje Donja gradina je posjetilo preko 120 mladih i odraslih iz različitih gradova BiH. Obilježavanjem ovog datuma odali smo počast i spomen stradalima Romimima i Romkinjama u II Svjetskom ratu kao i ostalim nevinim žrtvama.

Drugi august se obilježava kao Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve holokausta. Na taj dan 1944. godine nacisti su poslali u gasne komore 2.897 Roma u logoru Aušvic. U spomen na taj događaj, Vijeće Europe je, na inicijativu brojnih romskih organizacija proglasilo drugi august Međunarodnim danom sjećanja na romske žrtve holokausta. Na mjestu stradanja, Jevreja, Srba, antifašista i drugih, u Donjoj Gradini nalazi se masovna grobnica u kojoj je tadašnja NDH pokopala oko 40.000 Roma, ubijenih maljevima, kamama, sjekirama, čekićima, sajlama i drugim sredstvima. Od 40.000 Roma koliko je brutalno pogubljeno, većina su bila djeca, žene i starci.

U prostorijama Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine je povodom Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve holokausta bila otvorena izložba fotografija u trajanju od 6 dana koje oslikavaju život i patnje Roma i Romkinja u tom periodu, ali i prikaze njihove snage, otpornosti i zajedništva.

Naše udruženje je u saradnji sa ženskom romskom mrežom „Uspjeh“ u BiH 9. Novembra 2023. obilježilo Svjetski dan romskog jezika u Sarajevu u svečanoj sali Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Počasni govornik na svečanosti bio je gospodin Veljko Kajtazi, dobitnik brojnih priznanja i začetnik više projekata usmjerenih razvoju romskog kulturnog identiteta u Republici Hrvatskoj: inicijator obilježavanja Svjetskog dana romskog jezika u Republici Hrvatskoj, Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu – Samudaripen i Svjetskog dana Roma.

Obilježavanje Svjetskog dana romskog jezika finansijski je podržala OSCE misija u BiH, OAK fondacija i fondacija Rockefeller brothers.

Kako tradicionalno provodimo kampanju mjesec dana ženskog romskog aktivizma, o kojoj smo dali informacije u gornjem djelu ovog izvještaja, a koja se završava 8. aprila na Svjetski dan Roma/kinja koji smo ove godine obilježili projekcijom romske zastave na zgradi Barok na Trgu Slobode u Tuzli kao i organizacijom događaja u Sarajevu i Tuzli.

Projekcija romske zastave na zgradi Barok kao i događaj obilježavanja Svjetskog dana Roma/kinja u Ateljeju Ismet Mujezinović u Tuzli je realizovan uz podršku gradske uprave Tuzla i OAK fondacije.

Svakako je važno istaći da je na našu inicijativu projekcija romske zastave na Svjetski dan Roma/kinja na kulturnim i istorijskim građevinama u Doboju i Visokom.

U Tuzli je održan događaj pod nazivom „U susret Svjetskom danu Roma i Romkinja“. U fokusu je bila retrospektiva položaja Roma i Romkinja i toga što je postignuto u cilju njihovog unaprijeđenja o čemu su govorili gradonačelnik grada Tuzla Dr.sc. Zijad Lugavić, Samir Arnaut OSCE misija u Bosni i Hercegovini , Indira Bajramović, direktorica našeg udruženja i Nevresa Mujić , romska medijatorica.

Također, smo u saradnji sa neformalnom ženskom romskom mrežom "Uspjeh" 05.04.2023 godine organizovali u Sarajevu događaj povodom Svjetskog dana Roma i Romkinja. Sam događaj u fokus je stavio retrospektivu položaja Roma i Romkinja i toga što je postignuto zajedničkim djelovanjem i saradnjom romske zajednice posredstvom romskih organizacija civilnog društva i institucija vlasti. Također prisutni/e su imali/le priliku i pogledati performans pod nazivom : Ne želim, Ne moram i Neću " koji govori na temu dječiji ugovoreni brakovi , kojim naše udruženje i ženska romska mreža "Uspjeh" dižu svoj glas protiv ove prakse.

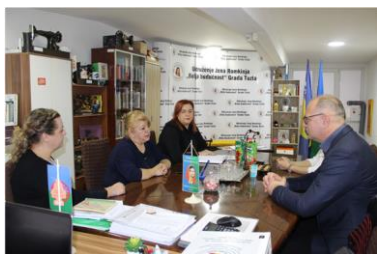
Karta za obrazovanje

Zbog loše finansijske situacije romska djeca ne upisuju i ne završavaju srednje obrazovanje. Pored toga čak i oni koji su upisali srednju školu vrlo često istu napuštaju zbog udaljenosti njihove zajednice od škole jer se romske zajednice nalaze u ruralnim područjima grada. Kako bi omogućili kupovinu mjesečnih pokaznih karti za romske učenike/ce kreirali smo i proveli u 2022. godini kampanju prikupljanja sredstava pod nazivom „Karta za obrazovanje“ uz podršku Fondacije tuzlanske zajednice.

Tokom kampanje smo prikupili sredstva te smo bili u mogućnosti obezbjediti mjesečne autobusne karte za 14 romskih učenika/ca koji pohađaju srednje škole u Tuzli u kontinuitetu za školsku 2022/2023 godinu. Naše udruženje je i tokom 2023 godine odnosno školske 2023/2024 uz podršku Rockefeller Brothers Fund nastavilo sa podrškom navedenim romskim učenicima/cama.

Inicijative, učešća i doprinosi Udruženja u razvoju politika i strategija te djelovanje u svrhu zaštite ljudskih prava

Početkom 2023. godine održale smo sastanak sa gradonačelnikom Dr.sc. Zijad Lugavić. Tokom radnog sastanka predstavljeni su neki od uspješnih projekata koje relizovalo naše udruženje, a razgovaralo se i o značaju Udruženja za poboljšanje uslova života romske zajednice u Tuzli, te izradi novog Akcionog plana za Rome i Romkinje Grada Tuzle.

U okviru Europske sedmice borbe protiv raka grlića materice u saradnji sa Ginekološkom poliklinikom "Korak do života" Tuzla smo organizovali niz aktivnosti informisanja za Romkinje sa ciljem očuvanja reproduktivnog zdravlja. Cilj je bila i motivacija Romkinja da obave neki od dostupnih preventivnih pregleda kojima se mogu blagovremeno otkriti rane premaligne promjene i spriječiti dalji razvoj bolesti.

Imali smo čast da nas posjeti i uruči nam primjerak svoje doktorske disertacije gospodin Emir Halilović. Njegova doktorska disertacija pod nazivom: „Molekularno-genetička struktura i porijeklo populacija Roma u Bosni i Hercegovini“ predstavlja značajan rad i veliko je zadovoljstvo što je sa nama podjelio svoj uspjeh.

13. aprila 2023. godine, Lisa Curman menadžerica programa i zamjenica šefa Odsjeka za razvojnu saradnju zajedno sa kolegicama iz Švedske Ambasade i predstavnicom UN Women u BiH, posjetila je naše udruženje. Posjeta je bila usmjerena ka procjeni projekata koje smo do sada implementirali u saradnji sa UN Women u BiH. Tokom posjete, korisnice programa iz romske zajednice kao i predstavnica Centra za socijalni rad Tuzla podijelile su svoja iskustva i saznanja koja su stekle učešćem u projektu. Ova posjeta predstavlja podršku našim nastojanjima da unaprijedimo položaj žena Romkinja u BiH. UN Women i Švedska Ambasada prepoznaju važnost rada sa ranjivim zajednicama i rade na promociji jednakih prava za sve građane i građanke BiH.

14. marta 2023. godine, imali smo čast da ugostimo Delegaciju Ambasade Slovačke Republike. Predstavnice udruženja su delegaciji prezentirali svoje aktivnosti i projekte koji doprinose poboljšanju položaja romske zajednice u BiH te istakli važnost uključivanja svih relevantnih aktera u proces poboljšanja položaja Roma i Romkinja i zaštite njihovih prava.

4. maja 2023. godine, Centar za romske inicijative Nikšić iz Crne Gore bio je u cjelodnevnoj posjeti našem udruženju. Cilj posjete bio je razmjena iskustva i znanja na temu prevencije dječijih ugovorenih brakova, zaštite prava djece, metoda rada i saradnje sa vladinim institucijama. Ova razmjena iskustava i znanja predstavlja značajan korak u jačanju saradnje između organizacija koje se bore za prava djece i romskih zajednica u regionu.

U Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona 17.05.2023. godine održan je sastanak sa ministrom za rad, socijalnu politiku i povratak TK gospodinom Fadilom Alićem i pomoćnikom ministra za socijalnu i dječiju zaštitu gospodinom Edinom Šestanom. Glavni cilj održavanja ovog sastanka je razmjena informacija o radu našeg udruženja i mogućnost podrške Ministarstva radu i aktivnostima udruženja.

Članovi i članice Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine razmatrali su Izjašnjenje Federalnog Ministarstva pravde, koje je zatraženo nakon dopisa Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH.

Ovaj dopis se odnosio na žalbu koju su podnijela četiri udruženja, a koja se tiče postupka izbora članova i članica Vijeća nacionalnih manjina F BiH. Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla, udruženje Romkinja centar za majke "Nada" iz Kakanja, udruženje građana talijanskog porijekla "Roni Zandonai" iz Tuzle i udruženje ORI "Budi mi prijatelj" iz Visokog pokrenuli su ovu žalbu u maju 2022. godine, izražavajući svoje nezadovoljstvo načinom izbora članova i članica Vijeća nacionalnih manjina Federacije BiH. U žalbi su također dali prijedlog za donošenje zaključka o ponavljanju postupka izbora u Vijeću nacionalnih manjina Federacije BiH. Nakon pažljivog razmatranja predmetnog Izjašnjenja Federalnog ministarstva pravde, Komisija za zaštitu ljudskih prava i sloboda Parlamenta Federacije BiH zaključuje da navedeno tumačenje ne pruža zadovoljavajuće odgovore na prigovore vezane uz način izbora članova i članica Vijeća nacionalnih manjina. Stoga je Komisija donijela zaključak o pokretanju izrade novog Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDIERACIJE
ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
Комисија за заштиту људских права и слобода
Повремено за заштиту људских права и слобода

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
Комисија за заштиту људских
права и слобода

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
PARLIAMENT OF THE FEDERATION
HOUSE OF REPRESENTATIVES

Sarajevo, 21.06.2023. godine
Broj: 014.02/4-02-898/22
014.01/6.02/4-02-916/22

Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“
Ul. Hadži Hasan age Pašića bb
T U Z L A

Članovi Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH na 1. sjednici u novom mandatom sazivu, održanoj 20.06.2023. godine, razmatrali su izjašnjenje Federalnog ministarstva pravde, zaprimljeno 17.05.2022. godine br. 014.02/4-02-898/22, zatraženo nakon dopisa Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH, kojim prilikom je dostavljen akt od 26.04.2022. godine, a što se odnosi na Vašu žalbu, i to u povodu izbora članova Vijeća nacionalnih manjina FBiH, kojim prilikom je dostavljena žalba na postupak izbora br. 09-45-127/22. Taj predmet obuhvaća četiri dostavljene žalbe na postupak izbora članova Vijeća nacionalnih manjina, i to žalba udruženja Romkinja „Bolja budućnost“ Tuzla, udruženja građana talijanskog porijekla „Roni Zandonai“ Tuzla, udruženja „Budi mi prijatelj“ Kakanj i udruženja romske inicijative „Nada“ Tuzla. Također je razmatrana Vaša ponovno zaprimljena „Žalba na način izbora prijatelj“. Također je razmatrana Vaša ponovno zaprimljena „Žalba na način izbora prijatelj“. Također je razmatrana Vaša ponovno zaprimljena „Žalba na način izbora prijatelj“. Također je razmatrana Vaša ponovno zaprimljena „Žalba na način izbora prijatelj“. Također je razmatrana Vaša ponovno zaprimljena „Žalba na način izbora prijatelj“.

Poštujući odredbe propisane članom 60. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH (u Službene novine Federacije BiH, br. 89/07, 2/08, 28/20), kojima je određen rad i nadležnosti Komisije, nakon rasprave, zaključeno je da se, uzevši u obzir da tumačenje iz predmetnog Izjašnjenja Federalnog ministarstva pravde ne nudi odgovor na Vaš prigovor na način izbora članova Vijeća, pokrene donošenje novog Zakona o zaštiti prava nacionalnih manjina. Ova Komisija će svakako pružiti podršku donošenju novog Zakona, koji treba propisati preciziranije procedure javnog poziva za izbor svih članova u Vijeće nacionalnih manjina u Federaciji BiH.

S postavljenjem.

Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" su posjetile predstavnica UN Women u Bosni i Hercegovini, Jo-Anne Bishop, i Mersiha Zulčić, Koordinatorica za zaštitu od nasilja nad ženama (EVAW) kako bi razgovarali o dosadašnjim aktivnostima i budućoj saradnji. Tokom sastanka, predstavnice udruženja detaljno su predstavile svoje dosadašnje projekte i aktivnosti, naglašavajući njihovu posvećenost rješavanju problema sa kojima se romske žene suočavaju.

Grad Tuzla je osnovao Savjetodavni odbor građana čija svrha je biti partner lokalnoj upravi u procesima koji će unaprijediti javno planiranje, kvalitet pružanja usluga, upravljanje javnim finansijama kroz veći i kontinuiran angažman svih građana u odlučivanju, javnim konsultacijama, anketama, raspravama i drugim javnim skupovima. Jedna od članica ovog odbora je i direktorica našeg udruženja, Indira Bajramović.

Aktivnosti i djelovanje u pružanju podrške ženama kroz 4P mrežu predstavljaju jedinstven vid podrške na nivou lokalne zajednice. Svjesne šireg opsega problema obučene su da pruže adekvatnu podršku i pomoć. Vjerujemo da je mreža 4P značajan resurs koji predstavlja iskorak u olakšavanju pristupa pravima i pravdi za žene u Bosni i Hercegovini. Jedna od pomagačica je i direktorica našeg udruženja Indira Bajramović

Fakultativna nastava iz romskog jezika početak će u Tuzlanskom kantonu od iduće školske godine. Tuzlanski kanton time je postao prvi u Bosni i Hercegovini koji sistemski doprinosi stvaranju obrazovne sredine bez diskriminacije i očuvanju prava nacionalnih manjina. Mi smo kao udruženje radili mnogo na ovome i presretni smo jer je ovo značajan korak ne samo za Tuzlanski kanton nego i za Bosnu i Hercegovinu koji iskazuje opredijeljenost za njegovanje različitosti i promoviranje međukulturalnog razumijevanja.

U periodu od 23. do 25 oktobra 2023. godine tim našeg udruženja boravio je u studijskoj posjeti organizacijama Astra - Anti trafficking in action i Ženskom romskom centru Bibija. Cilj posjete bio je razmjena iskustava na prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima koje provode organizacije u Republici Srbiji te aktivnosti koje Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ i Ženska romska mreža „Uspjeh“ provode u Bosni i Hercegovini. Posjeta je organizovana u okviru Fonda za studijske posjete koji finansijski podržava Trag Fondacija.

Opšta ženska zadruga „Bolja budućnost“

2016 godine osnovali smo i registrovali prvu žensku romsku zadrugu u Bosni i Hercegovini. Ideja o njenom osnivanju je nastala prije više od 7 godina u vrijeme kada smo provodili program ekonomskog osnaživanja Romkinja, a u sklopu kojeg je više od 50 Romkinja započelo vlastite male biznise u mjestima gdje žive. Za nas ekonomsko osnaživanje nije bio samo projekat već povećanje šansi za zapošljavanje i direktno ulaganje u jačanje ekonomske ali i socijalne ravnopravnosti Romkinja. Zadruga u zakupu ima zemljište od 13,9 hektara, 8 plastenika i mašine kao sto su: pumpe za crpanje vode, frezu, agregat, pumpu za prskanje povrća i voća, mašinu za bušenje rupa za malinjake, teretno motorno vozilo, priključno vozilo.

Kao sjajna inicijativa socijalnog poduzetništva zadruga omogućava bavljenje plasteničkom proizvodnjom koja nije samo način stvaranja prihoda, već i ekološki održiv pristup poljoprivredi. Trenutno zadruga raspolaže i stadom ovaca te se bavi i uzgojom jaja od postojećih kokoški nosilja koje se nalaze u slobodnom uzgoju. Učestvujući na sajmovima, zadruga ima priliku istaknuti svoje proizvode, djeliti svoje iskustvo održivog poslovanja, i povezivati se sa potencijalnim partnerima i kupcima. Jedan od ključnih elemenata Zadruga je socijalna odgovornost i empatija prema ženama u zajednici te njihovo jačanje i izgradnja kapaciteta. Zadruga ne samo da podržava ekonomske inicijative, već i gradi zajedništvo među ženama, pružajući im podršku i ohrabrenje. Ovakav integrativan pristup stvara snažnu osnovu za bolju budućnost, gdje žene imaju ulogu ne samo u privrednom razvoju već i u jačanju društvenih veza. Generalno Opšta ženska zadruga "Bolja Budućnost" predstavlja inspirativan model koji kombinuje održivost, edukaciju i društvenu podršku.

Snaga saradnje: donatori, partneri, mreže, institucije i mediji

Smatramo da udruženje žena Romkinja "Bolja Budućnost" predstavlja važan oslonac u lokalnoj zajednici, a naša snaga proizlazi iz plodne saradnje sa različitim akterima. Donatori, partneri, mreže, institucije i mediji igraju ključnu ulogu u podržavanju i razvoju inicijativa našeg udruženja, koja se fokusira na unapređenje života Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini.

Finansijska podrška našim projektima u 2023. godini od strane sljedećih donatora: OAK fondacija, Kvinna till Kvinna, Otvoreno društvo BiH, UN Women, Gradska uprava Tuzla, Rockefeller Brothers Fund i Fondacije tuzlanske zajednice omogućila nam je implementaciju aktivnosti koji direktno utiču na poboljšanje kvaliteta života članova romske zajednice sa akcentom na Romkinje.

Saradnja sa lokalnim i nacionalnim vlastima, obrazovnim ustanovama, institucijama, mrežama i organizacijama civilnog društva koje smo imali tokom 2023. godine olakšalo nam je djelovanje u očuvanju osnovnih ljudskih prava sa posebnim fokusom na marginalizovane grupe građana i građanki.

Medijska podrška koju smo imali doprinjela je podizanju svijesti o svakodnevnim izazovima i preprekama sa kojima se suočava romska populacija na akcentom na Romkinje. Putem tradicionalnih i online medija ali i putem službenih kanala komunikacije našeg udruženja u pozivali smo na solidarnost i inkluziju, djelili pozitivne priče i informacije o našem radu. Tokom 2023. godine imali smo 67 priloga i gostovanja na tradicionalnim i online medijima na svim nivoima. Na našim službenim kanalima komunikacije koje uključuju web stranicu i društvene mreže imali smo 341 objavu koja je dosegla direktno 18.167 osoba.

Ovaj godišnji izveštaj o radu našeg udruženja predstavlja vrijedan uvid u našu zajedničku godinu, ispunjenu radom, izazovima i postignućima. Naša misija je osnažiti, podržati i izgrađivati, a kroz ove stranice vidimo koliko smo zajedno postigli. Niti jedan uspjeh nije bio samostalan, već rezultat posvećenosti, saradnje i vjere u pozitivan uticaj koji možemo ostvariti.

Hvala svim donatorima koji su nam pružili finansijsku podršku, partnerima sa kojima smo djelile resurse i stručnost, mrežama koje su nas povezale sa sličnim inicijativama, institucijama koje su nas prepoznale, i medijima koji su širili našu priču.

Posebna zahvalnost ide našoj zajednici - Romkinjama, porodicama, pojedincima i pojedinkama koji su bili stubovi podrške i pokretači pozitivnih promena. Vaša posvećenost i entuzijizam su temelji našeg rasta. Hvala vam na podršci, povjerenju i zajedničkom trudu. Nastavimo zajedno graditi bolje sutra za sve.

POSVEĆENOST, ISTRAJNOST, UPORNOST

BOLJA BUDUĆNOST ZA BOLJI ŽIVOT

